

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/285879607>

Reliability and validity of the Female Sexual Function Index in Turkish population

Article in SENDROM · July 2005

CITATIONS

43

READS

1,073

2 authors:

Ergun Oksuz

Baskent University

74 PUBLICATIONS **575** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Simten Malhan

Baskent University

84 PUBLICATIONS **392** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Cost-Effectiveness Analysis of Adalimumab for the Treatment of Juvenile Enthesitis-Related Arthritis (ERA). [View project](#)

Cost of psoriatic arthritis in Turkey. [View project](#)

Kadın cinsel fonksiyon indeksi

Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik analizi

Uz. Dr. Ergün Öksüz* Dr. Simten Malhan**

Başkent Üniversitesi Medikososyal Sağlık Merkezi, Aile Hekimliği, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Kurumları İşletmeciliği***

Kadın cinsel fonksiyon bozukluğu geleneksel olarak cinsel istek/libido, uyarılma, cinsel ağrı/rahatsızlık hissi ve engellenmiş orgazm ile ilgili bozuklukları içine almaktadır¹⁻³. Veriler sınırlı olmakla birlikte, tahminler kadınların % 40 kadarının en az bir cinsel problemi bulunduğu^{1,2,4-7} ve bunların % 10-35'inin özgül problem kategorisinde olduğu şeklindedir⁸⁻¹⁰. Ülkemiz için yapılan çalışmalarda cinsel fonksiyon bozuklukları yaşa bağlı olarak % 21.7 ile % 92.9 arasında bir sıklıkta tespit edilmiştir¹¹. Cinsel istek ve uyarılma bozuklukları klinik olarak gözlenen sorunların en yaygınları arasındadır^{1,12}. Toplumsal araştırmalar içinde, orgazm ve uyarılma bozuklukları eşit olarak yaygındır^{13,14}. Erkek cinsel fonksiyon bozukluklarından daha fazla görülen yüksek yaygınlığa karşın, kadınların cinsel sorunlarına daha az dikkat edilmiştir^{1,2,8,15}. Birkaç

çalışma, kadınların cinsel fonksiyon bozukluğu ile ilgili fizyolojik ve psikolojik yapıları ortaya çıkarmıştır^{1,12-15}. Kadınlarda erkeklerle karşılaştırıldığında daha az sayıda uygulanabilir tedavi söz konusudur. Bu alandaki klinik araştırmalar ile ilgili önemli bir engel, sonradan kadın cinsel fonksiyon bozukluğunun değerlendirilmesi ve tedavisi için tanım ve tanı için ortak karar yokluğunu gösteren, iyi tanımlanmış uç noktaların ve sonuçların yetersizliğidir^{1,16}. Cinsel tepki ve fonksiyon bozukluğu psikolojik ve organik süreçler içermesiyle kavramsallaştırılmıştır^{1,2}; yine de, American Psychiatric Association's Diagnostic & Statistical Manual, version IV (DSM IV) sınıflandırma sistemi¹⁷ sadece zihinsel bozukluklar için bir bilimsel adlandırma olarak kalmaktadır. ABD'de etyoloji ile ilgili olmaksızın kadın cinsel fonksiyon bozukluğu tiplerinde uygulamak amacıyla yeni

bir sınıflandırma sistemi geliştirmek için beş ülkeden 19 uzmanın katılımıyla uluslararası, çok disiplinli bir konferans düzenlenmiştir^{1,2,18,19}. Delphi yöntemiyle oluşturulan bu çalışmada, DSM-IV ve Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırması 10. versiyon (ICD-10) içinde açıklandığı gibi²⁰, 4 majör fonksiyon bozukluğu kategorisi cinsel istek bozuklukları, uyarılma bozuklukları, orgazm bozuklukları ve cinsel ağrı bozuklukları olarak önerilmektedir^{1,2,19}. Aynı zamanda, bazı olgulardaki bireysel bozuklukların tanımını mevcut klinik ve araştırma uygulamalarını yansıtmak amacıyla da değiştirilmiştir¹⁹. Örneğin, kadın cinsel uyarılmışlığında öznel ve fizyolojik boyutların örtüşmesi farzedilerek, cinsel uyarılma bozukluğunun tanımı, kişisel sıkıntıya (personal distress) neden olan, yeterli cinsel heyecana erişmek veya sağlamak için sürekli veya yinelenen ye-

RELIABILITY AND VALIDITY OF THE FEMALE SEXUAL FUNCTION INDEX IN TURKISH POPULATION

E. Öksüz, S. Malhan, Başkent University Medical Faculty Department of Family Practition, Ankara, Turkey

teneksizlikle ilişkili olan boyutları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir^{1,19}. Cinsel uyarılma bozukluğu; öznel heyecan eksikliği veya genital (*islaklık-lubrikasyon/şişkinlik-swelling*) veya diğer bedensel tepkilerin eksikliği olarak ifade edilebilir. American Foundation for Urologic Diseases sınıflandırması her kategori için kişisel sıkıntıyı da kapsamaktadır. Cinsel fonksiyon bozukluğunu tanımlamada DSM-IV ve ICD-10, ayrıca öznel bir sıkıntı kriterine olan ihtiyacı farketmiştir. Kişisel sıkıntı değerlendirilmesi, tipik olarak klinik bir görüşme veya standart bir anket ile gerçekleştirilmektedir.

Cinsel tepki ile ilgili laboratuvar bazlı fizyolojik araştırmalar (*ör., vajinal kan akımı gibi*) bulunabilir. Ancak, kadın cinsel fonksiyonunu değerlendirmenin en geçerli yolunun doğal bir ortamda olması gerektiği ve kendi-kendine uygulama (self-report) tekniği ile ev ortamı içinde cinsel tepkileri ölçmenin bulunabilir tek yöntem olduğu bilinmektedir²¹. Önceleri kullanılan ölçekler birincil olarak cinsel tecrübe ve davranışlar ile ilgili tek boyutlu ölçeklerdir^{1,22-25}. Daha sonra geliştirilen anketler cinsel aktivite sıklığı, cinsel istek ve uyarılma üzerinde daha fazla detaylı bilgi sağlamakta, fakat mevcut cinsel bozukluk sınıflandırmasından önce geliştirilmiş oldukları için mevcut tanımların bazı yönlerini açıklayamamaktadır²⁶⁻²⁹.

International Consensus Conference of Female Sexual Dysfunction (FSD) sınıflandırmasında yer alan disfonksiyonların her biri (*hipoaktif cinsel istek bozukluğu, cinsel uyarılma bozukluğu, cinsel ağrı bozukluğu ve orgazm bozukluğu*) cinsel fonksiyonun farklı alanları veya dönemlerinde benzerliğe sahiptir^{1,2,18}. Bu boyuttaki fonksiyon bozukluğu

için ayrı tanı kategorisi bulunmasına karşın cinsel memnuniyet, cinsel fonksiyonun önemli boyutlarından biri olarak düşünülmektedir^{1,2,19}. Cinsel tepki çeşitli aşamaların geçici bir zincirlemesi ve koordinasyonunu içermektedir³⁰. Bununla beraber, bir alanı etkileyen problemler kompleks bir şekilde diğer bozukluklar ile etkileşimdedir ve bu, tanı kategorileri arasında önemli bir çakışma ile sonuçlanır^{1,2,4,10}. Bir hastadaki belirli bozukluk hiyerarşisi ayrımının zorluğu nedeniyle, her alan içindeki fonksiyon bozukluğunun göreceli gücünün ölçümünü sağlayan ölçekler gereklidir. Bu tip ölçekler, farmakolojik ve farmakolojik olmayan terapilere cevabı belirlediği gibi, tanı için de yararlı olabilir; ayrıca bu ölçekler standartlaştırılabilir ve tedaviye rehberlik edebilir.

Erkek cinsel uyarımının inceleme kolaylığının aksine, kadın cinsel uyarımı tanınal veya deneysel araştırma hedefi olarak göz ardı edilme eğilimindedir. Hangi boyutların kadın uyarılmasını karakterize ettiğini ve neyin uyarılma bozukluğunu oluşturduğunu belirlemek zordur. Benzer şekilde, kadın cinsel uyarımını değerlendirmek için deneysel olarak geçerli ölçek de mevcut değildir, ki bu kadın cinsel uyarımı içindeki farmakolojik ve psikolojik araştırmalar için de bir engeldir. Güvenilirliği ve geçerliliği gösteren objektif olarak geçerli bir self-report ölçek olmadan, kadın cinselliği ile ilgili araştırmalar erkek cinselliği için olanların gerisinden gelmeye devam edecektir. 2000 yılında Rosen ve ark. tarafından kadınlardaki cinsel uyarımın kısa self-report ölçümünü yapabilmek ve diğer ilgili cinsel fonksiyon alanlarına ait ölçümleri sağlamak ve geçerli kılmak amacıyla Female Sexual Function Index (FSFI) geliştirilmiştir.

Ölçeğin Türkçe çevirisi-uyarlaması:

Yazarların da aralarında olduğu çeviri grubunda, iki-kişili FSFI ölçeğini birbirlerinden bağımsız olarak İngilizce'den Türkçe'ye çevirdi ve daha sonra bu 2 taslağı karşılaştırıp üzerinde tartışarak geri çevirinin yapılacağı yeni bir metin oluşturuldu. İngilizce'ye geri çeviriyi, her iki dile hakim olan iki farklı kişi yaptı, bu metinler incelenerek gerekli düzeltmeler yapıldı. Ölçeğin yeni metni, amacı açıklanarak 8 sağlık personeline doldurtuldu ve anlaşılması güç görünen maddeler düzeltildi. Ölçeğin içeriğinin hakkında, anadili İngilizce olan uzun süredir Türkiye'de yaşayan başka bir öğretim görevlisinin de fikri alınarak başka düzeltme gerekmediği sonucuna varıldı. Çeviri-uyarlama çalışmasından gelen geri besleme, cevaplayıcıların çoğunluğunun, soruları ve cevap seçeneklerini anladıklarını belirtti.

Güvenilirlik ve yapı geçerliliği: İkinci aşamada amaç; FSFI Türkçe uyarlamasını yapı geçerliliği (*faktör ve ayırım*) ve güvenilirlik (*iç tutarlılık ve test-tekrar test*) için incelemektir. FSFI Türkçe uyarlaması, test-tekrar test güvenilirliği değerlendirmek amacıyla, 233 kişilik ana grubun 60 kişilik kısmına 7 gün ara ile iki kere yapılmış ve iki uygulamadaki cevaplar arasında korelasyon faktörü belirlenmiştir. 1.0 olan korelasyon faktörü belirleyici bir cevabı temsil etmektedir.

Değerlendirmeler, maddelerin yeterli psikometrik özellikleri ve son anket için klinik yapıyı elde etmek amacıyla madde-madde temelinde gerçekleştirildi. Faktör analizi, anketin temelinde yer alan yapıyı değerlendirmek ve faktör geçerliliğini, yani ilişkili olduğu hipotezi yapılmış alan ile hangi maddenin ilgili olduğu derecesini değerlendirmek

Tablo 1. Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik analizi çalışması katılımcılarının temel karakteristikleri

Özellikler	Ortalama	
Yaş	25.7±6.3 (18-54)	
Mens Süresi (gün)	3.9±2.4 (1-9)	
Menarş Yaşı (yıl)	13.4±2.3 (7-23)	
	Sayı	%
Aylık Çevrim Süresi		
14-21 gün	43	18.5
22-28 gün	140	60.1
29-40 gün	39	16.7
Diğer	11	4.7
Eğitim		
Lise Öncesi	16	6.9
Lise	84	36.1
Üniversite	133	57.0
Gelir Düzeyi (aylık TL)		
1 milyar altı	163	70.0
1-3 milyar arası	46	19.7
3 milyar ve üzeri	24	10.3
Medeni Durum		
Evli	98	42.1
Boşanmış	12	5.2
Bekar	123	52.8
Çocuk Sahibi (Evet)	64	27.5
Hormon Replasman Tedavisi (Evet)	41	17.6
Anti-Depresan İlaç (Evet)	16	6.9
Diğer Grup İlaç Kullanımı (Evet)	97	41.6
Diyet Yapma (Evet)	54	23.2

amacıyla gerçekleştirildi. Ayrım geçerliliği, her maddenin kontroller ve hastalar arasında ayrım yapma yeteneği, gruplar arası değişkenlik analizi kullanılarak, her faktör içerisinde maddelerin iç tutarlılığı Cronbach alfa formülü kullanılarak değerlendirildi. Test-tekrar test güvenilirliği, her maddenin her iki uygulamadaki sabitlik bölümü, Pearson product-moment korelasyonu (*sonuç-önem karşılıklı ilişkileri*) yöntemi ile belirlendi.

Çalışma katılımcılarının özellikleri

Çalışma katılımcılarının temel özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 25.7±6.3 idi ve yaş aralıkları 18'den 54'e kadardı. Katılımcılarda evli kadın 98 kişi (% 42.1) idi. Cinsel fonksiyon bozukluğu tedavisi alan kadınların

oranı % 17.6 idi. Katılımcıların % 41.6'sı halen hormon tedavisi dışında başka bir amaçla ilaç kullanmakta, % 23.2'si halen herhangi bir diyet programı uygulamaktaydı.

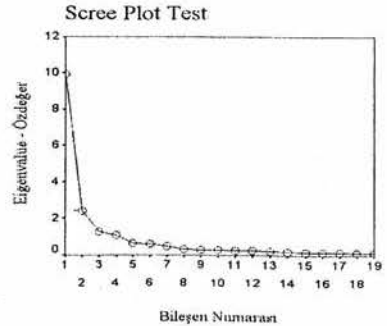
Faktör analizi ve alt-alan puanlaması

Temel bileşenler analizi, scree plot test ile yapıldı (Şekil 1). Scree plot test, ölçekte 4 kırılma noktası tespit etti. Varimaks rotasyonu kullanılarak temel bileşenler analizi 19 maddelik ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla gerçekleştirildi. Scree plot test sonucunda 4 kırılma noktası olmakla beraber ve özdeğeri (Eigen value) 1.00'in üzerinde olan 4 faktör tanımlandı, fakat orijinal ölçeğin 6 faktörlü yapısı nedeniyle ve beşinci ve altıncı faktör eklenmeye yetecek yeterlikte yüksek bir özdeğere sahip olduğu için

(0.645 ve 0.601) 6 faktör tanımlandı (Tablo 2).

Maddelerin yer aldığı alt-alan ölçümleri; (a) cinsel istek, (b) uyarılma, (c) lubrikasyon, (d) orgazm, (e) memnuniyet ve (f) cinsel ağrı şeklinde adlandırıldı. En az toplam memnuniyet faktörü kadar belirli bir alan üzerinde orta yüklemeye sahip olma eğiliminde olan alana özgü memnuniyet yönleri ile ilgili sorular özgül olarak bu alana verildi. Böylelikle, memnuniyet alanı sadece genel cinsel ve cinsel ilişki memnuniyetine ait maddelerden oluşmaktadır ve bu, ayrıca ölçeğin yaşam kalitesi alanı olarak da görülebilir.

Her faktör için madde seçimi aşağıdaki istatistiksel ve klinik özelliklerin birleşim temeli göz önünde tutularak belirlendi. İstatistiksel kriterler, bir faktör üzerindeki yüksek/ orta yükleme, düşük çapraz faktörlü yüklenme kriterleri üzerinde maddelerin tümü örneğin netleştirilmesi amacıyla kullanıldı. Faktör yüklemelerinin sonuçları uyarılma, lubrikasyon ve orgazm alt-alanları için az netti. Örneğin, bir faktör lubrikasyon (*sıklık ve sürdürme sıklığı*) ve uyarılma maddelerinin bir karışımını içermekteydi. Diğer bir faktör lubrikasyon (*güçlük ve sürdürme güçlüğü*) ve orgazm (*güçlük*) mad-

Şekil 1. Kadın cinsel fonksiyon indeksi ölçeği için yapılan Scree plot test.

Tablo 2. Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlaması ölçeğinin 19 sorusunun varimax rotasyonu kullanılarak temel bileşenler analizi.

Madde	1	2	3	4	5	6
1. Cinsel İstek: sıklık	0.165	0.004	0.001	0.138	0.898	0.078
2. Cinsel İstek: düzey	0.245	-0.058	-0.011	0.095	0.885	0.021
3. Uyarılma: sıklık	0.681	0.215	0.249	0.068	0.164	0.292
4. Uyarılma: düzey	0.771	0.183	0.199	0.078	0.256	0.261
5. Uyarılma: güven	0.797	0.193	0.152	0.182	0.200	0.184
6. Uyarılma: memnuniyet	0.809	0.160	0.194	0.165	0.216	0.150
7. Lubrikasyon: sıklık	0.821	0.284	0.275	0.094	0.085	0.003
8. Lubrikasyon: güçlük	0.463	0.360	0.732	0.099	-0.011	0.016
9. Lubrikasyon: sürdürme sıklığı	0.789	0.362	0.157	0.074	0.119	0.039
10. Lubrikasyon: sürdürme güçlüğü	0.419	0.453	0.697	0.047	-0.010	0.059
11. Orgazm: sıklık	0.540	0.158	0.134	0.171	0.131	0.692
12. Orgazm: güçlük	0.362	0.283	0.673	0.176	-0.006	0.435
13. Orgazm: memnuniyet	0.520	0.177	0.180	0.247	0.066	0.643
14. Memnuniyet: duygusalılık	0.359	0.211	0.259	0.748	0.038	0.115
15. Memnuniyet : cinsel ilişki	0.211	-0.026	0.113	0.901	0.081	-0.033
16. Memnuniyet: cinsel yaşam	0.163	0.140	0.025	0.836	0.186	0.249
17. Ağrı: vajinal penetrasyonda sıklığı	0.242	0.854	0.231	0.015	0.054	0.112
18. Ağrı: vajinal penetrasyon sonrası sıklık	0.247	0.894	0.130	0.052	-0.088	0.081
19. Ağrı: vaginal penetrasyonda ve sonrasında düzeyi	0.286	0.838	0.241	0.088	-0.008	0.078
Özdeğer (Eigen value)	9.931	2.396	1.274	1.088	0.645	0.601

Tablo 3. Cinsel aktivite veya cinsel birleşme olmadığı rapor edilmiş olan kişilerin verisi çıkarıldıktan sonra 19 ölçek sorusunun varimax rotasyonu ile temel bileşenler analizi.

Madde	1	2	3	4	5	6
1. Cinsel İstek: sıklık	0.887	0.187	0.023	-0.068	0.082	0.019
2. Cinsel İstek: düzey	0.898	0.101	0.124	0.006	0.126	-0.025
3. Uyarılma: sıklık	0.446	0.085	0.423	-0.112	0.578	0.135
4. Uyarılma: düzey	0.493	0.219	0.275	-0.122	0.590	0.039
5. Uyarılma: güven	0.471	0.206	0.405	-0.099	0.486	-0.138
6. Uyarılma: memnuniyet	0.394	0.353	0.391	-0.051	0.441	-0.031
7. Lubrikasyon: sıklık	0.170	0.339	-0.020	-0.004	0.731	0.220
8. Lubrikasyon: güçlük	0.012	0.072	0.007	0.177	0.053	0.868
9. Lubrikasyon: sürdürme sıklığı	0.148	0.098	0.145	0.231	0.770	-0.037
10. Lubrikasyon: sürdürme güçlüğü	-0.019	-0.004	0.042	0.320	0.103	0.811
11. Orgazm: sıklık	0.127	0.337	0.764	0.021	0.086	0.027
12. Orgazm: güçlük	-0.026	0.220	0.615	0.184	-0.196	0.533
13. Orgazm: memnuniyet	0.127	0.585	0.589	-0.014	0.089	-0.066
14. Memnuniyet: duygusalılık	0.116	0.761	0.171	0.038	0.398	-0.003
15. Memnuniyet : cinsel ilişki	0.112	0.849	0.199	-0.012	0.225	0.175
16. Memnuniyet: cinsel yaşam	0.359	0.752	0.307	0.019	-0.040	0.030
17. Ağrı: vajinal penetrasyonda sıklığı	0.029	0.042	-0.021	0.862	0.014	0.201
18. Ağrı: vajinal penetrasyon sonrası sıklık	-0.199	0.068	-0.072	0.861	0.033	0.104
19. Ağrı: vaginal penetrasyonda ve sonrasında düzeyi	0.012	-0.098	0.077	0.817	0.114	0.223
Özdeğer (Eigen value)	6.525	3.243	1.558	1.274	1.035	0.830

delerinin bir karışımını içermektedir. Orijinal ölçeğin faktör yapısı ile karşılaştırıldığında cinsel istek, cinsel uyarılma, lubrikasyon, orgazm,

memnuniyet ve ağrı alt-alanlarında yer alan maddelerin Türkçe uyarılma için de kendi alanlarına ait yüksek/orta yüklenmeye sahip olduğu

bulundu.

"Cinsel aktivitem olmadı" ve "cinsel birleşme olmadı" cevap seçeneklerinin seçme etkisini değerlendirmek amacıyla, son dört hafta içerisinde hiçbir cinsel aktivitede bulunmadığını ve/veya cinsel birleşme olmadığını rapor eden 79 katılımcıdan gelen veri çıkarılarak ikinci bir faktör analizi gerçekleştirildi. İkinci faktör yüklemelerinin sonuçları bu kez uyarılma, lubrikasyon alt-alanları için az netti. Bir önceki faktör analizinde olduğu gibi bir faktör lubrikasyon (sıklık ve sürdürme sıklığı) ve uyarılma maddelerinin bir karışımını içermektedir. Diğer bir faktör, lubrikasyon maddelerinin bir kısmından (güçlük ve sürdürme güçlüğü) oluşmaktaydı (Tablo 3).

Faktörlerin orijinal ölçeğe ait yapılarında görülen bu farkların kültürel farklılıklardan kaynaklanacağı düşünüldü. Lubrikasyon güçlük ve sürdürme güçlüğü maddelerinin uyarılma güçlüğü olarak ve lubrikasyon sıklık ve sürdürme sıklığı maddelerinin de uyarılma alanında değerlendirilmesinin Türkçe uyarılma ölçeği için gerekli olduğu düşünüldü. Maddelerin yüklemelerinin orta/yüksek olması nedeniyle maddeler çıkarılmadı.

Alan puanları ve düzgün tam-ölçekli bir puan belirlemek için tek bir hesaplamalı algoritma kuruldu (Ek 1). Olası olan puanların aralıkları Tablo 4'te gösterilmiştir. Alan karşılıklı ilişkileri ağrı ve istek arasındaki ($r=0.03$) ve lubrikasyon ve cinsel istek arasındaki ($r=0.09$) korelasyonlar çok düşüktü (Tablo 5). Cinsel ağrı ve istek arasındaki korelasyon istatistiksel olarak anlamlı değildi. Faktör analizleri sonuçları ile tutarlı bir şekilde, en yüksek olumlu karşılıklı ilişki orgazm ve cinsel uyarılma arasında ($r=0.80$) idi.

Tablo 4. Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlama ölçeğinin alt-alan ve toplam puanları.

Alt Alan	Madde Numarası	Puan Aralığı	Minimum Puan	Maksimum Puan
Cinsel İstek	1,2	1-5	2	10
Cinsel Uyarılma	3,4,5,6,7,9	0-5	0	30
Lubrikasyon	8,10	0-5	0	10
Orgazm	11,12,13	0-5	0	15
Memnuniyet	14,15,16	0 (veya 1) -5	2	15
Ağrı	17,18,19	0-5	0	15
Toplam Ölçek Puan Aralığı			4	36

Tablo 5. Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlaması ölçeğinin alanlararası korelasyonları (Pearson aralık : -1.00 - +1.00).

Alt alan	Cinsel İstek	Cinsel Uyarılma	Lubrikasyon	Orgazm	Memnuniyet	Ağrı
Cinsel İstek	1.00	0.39	0.09	0.26	0.33	0.03*
Cinsel Uyarılma	0.39	1.00	0.71	0.80	0.66	0.56
Lubrikasyon	0.09	0.71	1.00	0.68	0.49	0.69
Orgazm	0.26	0.80	0.68	1.00	0.66	0.53
Memnuniyet	0.33	0.66	0.49	0.66	1.00	0.37
Ağrı	0.03*	0.56	0.69	0.53	0.37	1.00

* İstatistiksel olarak anlamlı değil. Diğerleri $p < 0.05$.**Tablo 6.** Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlaması ölçeğinin ve alt-alanlarının iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik analizi sonuçları.

Ölçek Alanları	İç Tutarlılık*	Test-Tekrar Test (r)**
Cinsel İstek	0,84	0,87
Cinsel Uyarılma	0,94	0,90
Lubrikasyon	0,90	0,87
Orgazm	0,86	0,84
Memnuniyet	0,75	0,80
Ağrı	0,93	0,90
Toplam Ölçek	0,95	0,92

*Cronbach alfa (aralık= -1.00 - +1.00).

Pearson product-moment korelasyon (aralık= -1.00, - +1.00). $p < 0.01$.Güvenilirlik**

Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlaması ölçeğinin güvenilirliği iki şekilde değerlendirildi: İç tutarlılık (maddelerin bir faktör içerisinde konuyla ilgili olmaları) ve test-tekrar test güvenilirliği (zaman içinde tepkilerin sabitliği). Cronbach alfa istatistiği kullanılarak, iç tutarlılık tüm maddeler için ve 6 alan için ayrı olarak belirlendi (Tablo 6). Altı alan için yüksek korelasyonlar gözlemlendi (Cronbach alfa değerleri 0.75-0.95). Test-tekrar test

güvenilirliği iki uygulama puanları arasında sabitlik katsayısı (Pearson product-moment correlation) hesaplanarak değerlendirildi. Toplam test-tekrar test güvenilirliği tüm alanlar ($r=0.80-0.90$) ve toplam puan ($r=0.92$) için yüksekti. Cinsel uyarılma ve cinsel ağrı alanları en yüksek test-tekrar test güvenilirliği ($r=0.90$) gösterdi (Tablo 6).

Ayrım geçerliliği

Ayrım geçerliliği (ölçeğin klinik ve klinik olmayan popülasyonlar ara-

sında ayırım yapma yeteneği) cinsel fonksiyon bozukluğu tedavisi almakta olan hastaların ($n=41$) aritmetik ortalama tepkileri ile kontrol grubunun ($n=192$) tepkileri karşılaştırılarak değerlendirildi. Tablo 7 her bir alanın aritmetik ortalamasını ve alanlar içerisindeki maddeleri göstermektedir. Görüldüğü gibi, tüm alanlar ve tam ölçek puanı için gruplar arasında istatistiksel olarak belirgin farklar gözlemlendi. Gruplar arasındaki en büyük farklar cinsel uyarılma ve cinsel ağrı alt-alanları için görüldü.

FSFI, kadın cinsel fonksiyonunun çok boyutlu yapısını tanımlayan bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, post-menopozal kadınlar da dahil, geniş bir yaş aralığındaki kadınlara kolaylıkla uygulanabilecek, kadın cinsel fonksiyonunu ile ilgili kısa, geçerli ve güvenilir bir self-report ölçek olarak Kadın Cinsel Fonksiyon İndeksi Türkçe uyarlamasını hazırlamak ve ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizini yapmaktır. FSFI Türkçe uyarlaması, uyarılma ve çeviri sonrası dilsel ve kavramsal geçerlilik dahil olmak üzere bir dizi safha içinde geliştirildi. Faktör analiz metodları üzerine kurulu olarak, cinsel fonksiyonun 5 faktörü veya alanı belirlendi; (a) cinsel istek (b) cinsel uyarılma, (b) lubrikasyon, (c) orgazm, (d) memnuniyet ve (e) cinsel ağrı/rahatsızlık. Bireysel maddelerin faktör yükleri bu ölçeğin faktör geçerliliğini destekleyerek beklenen paterne uydu.

Cinsel istek ve uyarılma iki ayrı alan olarak düşünüldüğü zaman, bu iki alan arasındaki ilişkinin gücü orta derecede yüksektir ($r=0.39$). Bu ilişki, erkeklerdeki cinsel fonksiyon bozukluğu çalışmaları içindeki bulgularla benzer olarak, kadınlarda cinsel istek ve uyarılma boyutla-

Tablo 7. Kadın cinsel fonksiyon indeksi Türkçe uyarlaması ölçeğinin ayırım geçerliliği analizinde hasta ve sağlıklı gruplara ait ortalama ve standart sapma değerleri.

Madde	Kontrol Grubu (n=192)		Hasta Grubu (n=41)		p değeri
	Ort.	SS	Ort.	SS	
1. Cinsel İstek: sıklık	3,66	1,15	3,53	1,19	
2. Cinsel İstek: düzey	3,68	1,08	3,57	1,11	
Cinsel İstek Alt Alanı	7,34	1,90	7,10	2,16	p<0.05
3. Uyarılma: sıklık	3,73	1,41	2,84	1,88	
4. Uyarılma: düzey	3,66	1,20	2,99	1,71	
5. Uyarılma: güven	3,22	1,47	2,99	1,79	
6. Uyarılma: memnuniyet	3,37	1,61	3,08	1,84	
7. Uyarılma:lubrikasyon sıklığı	3,93	1,44	3,28	1,88	
9. Uyarılma : Lubrikasyon sürdürme sıklığı	3,56	1,86	3,23	2,05	
Cinsel Uyarılma Alt alanı	21,6	6,4	18,2	9,8	p<0.01
8. Lubrikasyon: güçlük	3,71	1,50	3,04	1,84	
10. Lubrikasyon: sürdürme güçlüğü	3,63	1,73	3,17	2,01	
Lubrikasyon Alt Alanı	7,2	3,3	6,4	3,9	p<0.05
11. Orgazm: sıklık	3,34	1,49	2,76	1,80	
12. Orgazm: güçlük	3,22	1,67	2,88	1,94	
13. Orgazm: memnuniyet	3,68	1,66	3,02	1,89	
Orgazm Alt Alanı	10,3	4,0	8,7	5,0	p<0.05
14. Memnuniyet: duygusalılık	3,54	1,83	3,34	1,94	
15. Memnuniyet : cinsel ilişki	3,59	1,50	3,89	1,35	
16. Memnuniyet: cinsel yaşam	3,83	1,36	3,80	1,31	
Memnuniyet Alt Alanı	10,9	4,0	11,0	3,8	p<0.05
17. Ağrı: vajinal penetrasyonda sıklığı	3,51	1,42	2,54	1,84	
18. Ağrı: vajinal penetrasyon sonrası sıklık	3,39	1,53	2,68	1,93	
19. Ağrı: vajinal penetrasyonda ve sonrasında düzeyi	3,10	1,80	2,63	1,91	
Cinsel Ağrı Alt Alanı	10,0	4,1	7,9	5,3	p<0.001
Toplam Puan	25,52	6,65	22,45	9,31	p<0.05

Ss: Standart sapma

rı arasında orta düzeyde önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir³¹. Bununla beraber, cinsel istek ve uyarılma cinsel fonksiyon bozukluğu ile ilgili sınıflandırma sistemi içinde cinsel istek/uyarılma birleşik faktörünün ölçülebilir iki boyuta ayrılması için karar alındı^{1,2,18}. Bu ölçeğin avantajı, cinsel uyarıya karşı ikincil (*lubrikasyon gibi*) ve merkezi (*ör., öznel uyarılma ve cinsel istek*) tepkiler ile ilgili ölçümleri de kapsamıdır. FSFI orijinal ölçek için bu tip klinik uç noktaların tedavi özgüllüğünün değerlendirilmesi yeteneğini sağlayacağı düşünülmüştür.

Bu ölçekte, alt-alan puanları ve top-

lam ölçek puanı elde etmek için bir puanlama sistemi geliştirilmiştir. FSFI Türkçe uyarlamasının psikometrik geçerliliği iki şekilde gerçekleştirildi: (a) Yapı geçerliliği ve (b) test güvenilirliği. Özgül olarak ölçek, cinsel fonksiyon bozukluğu olan ve olmayan bireyler arasında ayırım yapmada (*ayırım geçerliliği*) yeterlilik gösterdi. Çalışmanın amacı cinsel fonksiyon bozukluğunun özgül etyolojileri arasında ayırım yapmaktan çok, cinsel fonksiyon bozukluğu ve normal popülasyon arasında ayırım yapılabilir olmasını belirlemektir. Ayrıca, bir çalışmada orgazm alanındaki gruplar arasında ayırım yapma yeteneğini

azaltan bir faktör olarak, bekar kadınların daha fazla olmasının bir şekilde orgazma ulaşma problemleri olacağını göstermiştir⁴.

Bazı sorulara verilen cevaplar bireyin cinsel aktivitede bulunup bulunmamasına bağlı olmasına karşın, bu çalışmada cinsel aktif olmayanlar olarak seçilebilecekleri halde böyle yapılmamış olması, çalışma sonuçlarının yorumlanmasını etkilememiştir, çünkü hiçbir cinsel aktivitesi olmayan deneklerden olan verinin çıkarılmasını takiben faktör yapısının yeniden analizi oldukça az değişim göstermiştir. Ayrıca, bir alan içinde sıfır puan hiç bir cinsel aktivite rapor edilmediğini belirtmektedir, fakat özgül alan hakkında ayrıca hiç bir anlamlı bilgi vermemektedir.

Ruhsal sıkıntı, kadın cinsel fonksiyon bozukluğunun tanısı içinde önemli bir bileşen iken, farmasötik etken değerlendirmelerinin klinik etkilerinin, cinsel tepkinin kavranması (*ör., uyarılma ve lubrikasyon seviyesi*) ve cinsel memnuniyet düzeyi üzerinde odaklanacağı unutulmamalıdır.

FSFI Türkçe uyarlaması, 19 maddeli, kadınlarda cinsel fonksiyonun anahtar boyutlarını değerlendirmek için kısa, çok boyutlu bir self-report ölçek olarak geliştirilmiştir. Psikometrik olarak geçerlidir, uygulanması kolaydır, hasta ve sağlıklı popülasyonlar arasında ayırım yapma yeteneği göstermektedir. Klinik veya deneysel çalışmalar içinde kadın cinsel fonksiyonu ve yaşam kalitesi ile ilgili değerlendirme için geçerliliğe sahiptir.

Summary

The reliability and validity of the Female Sexual Function Index (FSFI) we-

Ek 1 – Kadın Cinsel Fonksiyon İndeksi (KCFİ) Puanlama *

Açıklamalar:

Bu sorular cinsel yaşamınızla ilgili olup son 4 haftalık süreye aittir. Lütfen aşağıdaki sorulara olabildiğince net ve doğru cevap vermeye çalışınız. Verdiğiniz cevaplar tamamen gizli kalacaktır. Aşağıdaki soruları cevaplarken bazı terimlerin anlamı şu şekildedir ;

Cinsel aktivite: okşama, cinsel oyunlar, mastürbasyon ve vajinal ilişkiyi kapsayan durumları

Cinsel ilişki/birleşme: vajinaya penisin girişi (penil penetrasyonu)

Cinsel uyarı: partnerinizle olan cinsel oyunlar, kendi kendinizi uyarmanız (mastürbasyon) veya cinsel fantezileri anlatmaktadır.

Cinsel istek veya cinsel ilgi cinsellikle ilgili şeyler yaşama isteği, partnerinizin cinsellikle ilgili davranışlarına karşılık verme isteği ve cinsellikle ilgili düşünmek veya fanteziler kurmak anlamına gelmektedir.

Soru 1 Son 4 hafta boyunca, **ne sıklıkta** cinsel istek veya ilgi hissettiniz ?

- 5= hemen hemen her zaman veya her zaman
- 4= çoğu zaman (%50'den fazla)
- 3= bazen (%50 kadar)
- 2= bir kaç kez (%50'den daha az)
- 1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 2 Son 4 hafta boyunca, cinsel istek veya ilgi **düzeğiniz** nasıldı ?

- 5= çok yüksek
- 4= yüksek
- 3= orta
- 2= düşük
- 1= çok düşük veya hiç

Cinsel uyarılma/tahrik, cinsel heyecanı; bedensel ve zihinsel yönlerin her ikisi için birlikte hissetmektir. Cinsel bölgelerde sıcaklık hissi veya ürperti, lubrikasyon (kayganlaşma-ıslaklık) veya kas kasılmaları olması durumudur.

Soru 3 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında kendinizi **ne sıklıkla** cinsel yönden tahrik olmuş/uyarılmış hissettiniz?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 5= hemen hemen her zaman veya her zaman
- 4= çoğu zaman (%50'den fazla)
- 3= bazen (%50 kadar)
- 2= bir kaç kez (%50'den az)
- 1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 4 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında cinsel yönden tahrik olma/uyarıлма **düzeğiniz** nasıldı ?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 5= çok yüksek
- 4= yüksek
- 3= orta
- 2= düşük
- 1= çok düşük veya hiç

Soru 5 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında cinsel olarak tahrik olma konusunda kendinizden **ne kadar emindiniz** ?

0= cinsel aktivitem olmadı

5= çok yüksek derecede kendimden emindim

4= yüksek derecede kendimden emindim

3= orta derecede kendimden emindim

2= düşük derecede kendimden emindim

1= çok düşük derecede kendimden emindim veya kendimden emin değildim

Soru 6 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında tahrik olma/uyarılma durumunuzdan **ne sıklıkla** memnun oldunuz ?

0= cinsel aktivitem olmadı

5= hemen hemen her zaman veya her zaman

4= çoğu zaman (%50'den fazla)

3= bazen (%50 kadar)

2= bir kaç kez (%50'den az)

1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 7 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında, lubrikasyon (kayganlaşma/ıslaklık) durumu **ne sıklıkla** gerçekleşti ?

0= cinsel aktivitem olmadı

5= hemen hemen her zaman veya her zaman

4= çoğu zaman (%50'den fazla)

3= bazen (%50 kadar)

2= bir kaç kez (%50'den az)

1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 8 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında lubrikasyon (kayganlaşma/ıslaklık) durumu oluşması **ne kadar zor oldu** ?

0= cinsel aktivitem olmadı

1= aşırı derecede zordu veya imkansızdı

2= çok zordu

3= zordu

4= oldukça zordu

5= zor değildi

Soru 9 Son 4 hafta boyunca, lubrikasyon (kayganlaşma/ıslaklık) durumunuzu cinsel aktivite veya cinsel birleşme sonuna kadar **ne sıklıkla sürdürebildiniz** ?

0= cinsel aktivitem olmadı

5= hemen hemen her zaman veya her zaman

4= çoğu zaman (%50'den fazla)

3= bazen (%50 kadar)

2= bir kaç kez (%50'den az)

1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 10 Son 4 hafta boyunca, lubrikasyon (kayganlaşma/ıslaklık) durumunuzu cinsel aktivite veya cinsel birleşme sonuna kadar korumanız **ne kadar zor oldu** ?

0= cinsel aktivitem olmadı

1= aşırı derecede zordu veya imkansızdı

2= çok zordu

3= zordu

4= oldukça zordu

5= zor değildi

Soru 11 Son 4 hafta boyunca, cinsel uyarılmanızda veya cinsel birleşmede, **ne sıklıkla** orgazma ulaştınız ?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 5= hemen hemen her zaman veya her zaman
- 4= çoğu zaman (%50'den fazla)
- 3= bazen (%50 kadar)
- 2= bir kaç kez (%50'den az)
- 1= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 12 Son 4 hafta boyunca, cinsel uyarılmanızda veya cinsel birleşmede, orgazma ulaşmanız **ne kadar zor oldu** ?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 1= aşırı derecede zordu veya imkansızdı
- 2= çok zordu
- 3= zordu
- 4= oldukça zordu
- 5= zor değildi

Soru 13 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite veya cinsel birleşme sırasında orgazma ulaşma yeteneğiniz konusunda **ne kadar memnun oldunuz** ?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 5= çok memnun oldum
- 4= orta derecede memnun oldum
- 3= hemen hemen eşit olarak memnun oldum ve memnun olmadım
- 2= orta derecede memnun olmadım
- 1= hiç memnun olmadım

Soru 14 Son 4 hafta boyunca, cinsel aktivite sırasında siz ve partneriniz arasında yaşanan duygusallık düzeyi konusunda **ne kadar memnun oldunuz** ?

- 0= cinsel aktivitem olmadı
- 5= çok memnun oldum
- 4= orta derecede memnun oldum
- 3= hemen hemen eşit olarak memnun oldum ve memnun olmadım
- 2= orta derecede memnun olmadım
- 1= hiç memnun olmadım

Soru 15 Son 4 hafta boyunca, partneriniz ile olan cinsel ilişkinizden **ne kadar memnun oldunuz** ?

- 5= çok memnun oldum
- 4= orta derecede memnun oldum
- 3= hemen hemen eşit olarak memnun oldum ve memnun olmadım
- 2= orta derecede memnun olmadım
- 1= hiç memnun olmadım

Soru 16 Son 4 hafta boyunca, genel olarak tüm cinsel yaşamınızdan **ne kadar memnun oldunuz** ?

- 5= çok memnun oldum
- 4= orta derecede memnun oldum
- 3= hemen hemen eşit olarak memnun oldum ve memnun olmadım
- 2= orta derecede memnun olmadım
- 1= hiç memnun olmadım

Soru 17 Son 4 hafta boyunca, vajinal birleşme sırasında ne sıklıkla rahatsızlık veya ağrı yaşadınız ?

- 0= cinsel birleşme girişimim olmadı
- 1= hemen hemen her zaman veya her zaman
- 2= çoğu zaman (%50'den fazla)
- 3= bazen (%50 kadar)
- 4= bir kaç kez (%50'den az)
- 5= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 18 Son 4 hafta boyunca, vajinal birleşme sonrasında ne sıklıkla rahatsızlık veya ağrı yaşadınız?

- 0= cinsel birleşme girişimim olmadı
- 1= hemen hemen her zaman veya her zaman
- 2= çoğu zaman (%50'den fazla)
- 3= bazen (%50 kadar)
- 4= bir kaç kez (%50'den az)
- 5= hemen hemen hiçbir zaman veya hiçbir zaman

Soru 19 Son 4 hafta boyunca, rahatsızlık veya ağrı **seviyeniz (dereceniz)** nasıldı ?

- 0= cinsel birleşme girişimim olmadı
- 1= vajinal birleşme sırasında veya sonrasında çok yüksekti
- 2= yüksekti
- 3= orta derecedeydi
- 4= düşüktü
- 5= çok düşüktü veya hiç yoktu

**Alt alan puanları ve KCFI'nin tam ölçek puanı aşağıdaki tabloda anlatılan formül ile çıkarılmıştır. Alt alan puanları, alandan oluşan bireysel maddelerin puanlarının toplanması ve toplamın alan faktörü ile çarpılması ile elde edilmiştir. Tam ölçek puanı altı alt alan puanının toplanması ile elde edilmiştir. Alt alanlar arasında, sıfır alan puanının geçen dört hafta boyunca hiçbir cinsel aktivite rapor edilmediğini belirttiği unutulmamalıdır.*